

Xuan Bello **escriptor asturià**

“Som una memòria que viatja cap a alguna cosa”

UNES QUANTES COSES BONIQUES
Xuan Bello

Traducció:
Jordi Raventós
Editorial: Adesiara
Barcelona, 2015
Pàgines: 120
Preu: 14 euros

Entrevista

Xuan Bello és l'escriptor asturià més traduït a la llengua catalana. A més, amb un segell de luxe, Adesiara, i amb l'escrupolosa feina com a traductor del mateix editor de la casa, el filòleg Jordi Raventós (que sol afirmar que Bello és l'únic escriptor viu del seu catàleg!). El primer títol que en va treure va ser el que va projectar l'asturià al món (i quan escric *asturià* ho faig amb tota la intenció polisèmica del terme): *Història universal de Paniceiros*. Després va venir *La neu i altres complements circumstancials*. I ara acaba d'aparèixer aquest *Unes quantes coses boniques*: el lector hi retrobarà la prosa inconfusible de Bello i la seva contemplació admirada del món, expressades a través de relats fabulosos, plens de personatges diversos, llocs, llibres... “Aquestes són les coses de la literatura, que ens duen a una altra banda, on no sabem res, mentre anem tirant –llegim en un dels textos del llibre–. Són coses que entretenen molt. Vinyoli en va dir jocs per ajornar la mort.”

¿Què et sembla que les teves obres es vagin publicant en català? ¿Com valeres que, en aquest país mediterrani, s'estimi tant la teva literatura?
Ho valoro enormement, i m'agrada especialment que se'm tradueixi al català. Perquè aquesta vostra és una llengua que jo llegeixo des dels quinze anys i que sempre ha estat present en la meua vida. Per això, veure'm en la llengua de Ferrater em produeix un gran plaer. Per al panorama de les cultures de la península ibèrica, l'exemple català resulta es-

sencial, perquè vosaltres vau saber crear un equilibri entre l'alta cultura i la cultura local. D'altra banda, una traducció és un pont a la comunicació. Adesiara representa un projecte molt important, que té una idea vertebral de Catalunya. Una idea que a mi m'agradaria molt que fos aplicable a Ibèria.

Escrius que l'important no és el tresor sinó el mapa. I reconeixes que vas voler ser cartògraf abans que escriptor.

“No sóc optimista respecte al futur de la meua cultura”

Sí, el que compta no és el que es busca, sinó allò que es troba tot buscant. Sovint sortim a caçar alguna cosa en concret i n'anem trobant d'altres que no havíem previst. Per fortuna la vida és imprevisible! Recordo que una vegada, a la ciutat de Nova York, jo buscava una llibreria hebrea i una altra d'ucraïnesa. No vaig arribar a trobar-ne cap de les dues. Però és que, en aquesta recerca –i, probablement, en el camí entre l'una i l'altra–, en vaig conèixer cinc més que estaven la mar de bé!

Diu el protagonista d'un dels relats: “Un dia vaig

trobar al mercat de Rabat un parent a qui feia trenta anys que no veia. Em va preguntar què havia fet en tot aquest temps, i jo li vaig respondre: «Recordar, noi, recordar».” En la teua literatura, tant en la prosa com en la poesia, hi ha molta memòria. Diries que és un dels principals estímuls de la literatura, no sols de la teua?

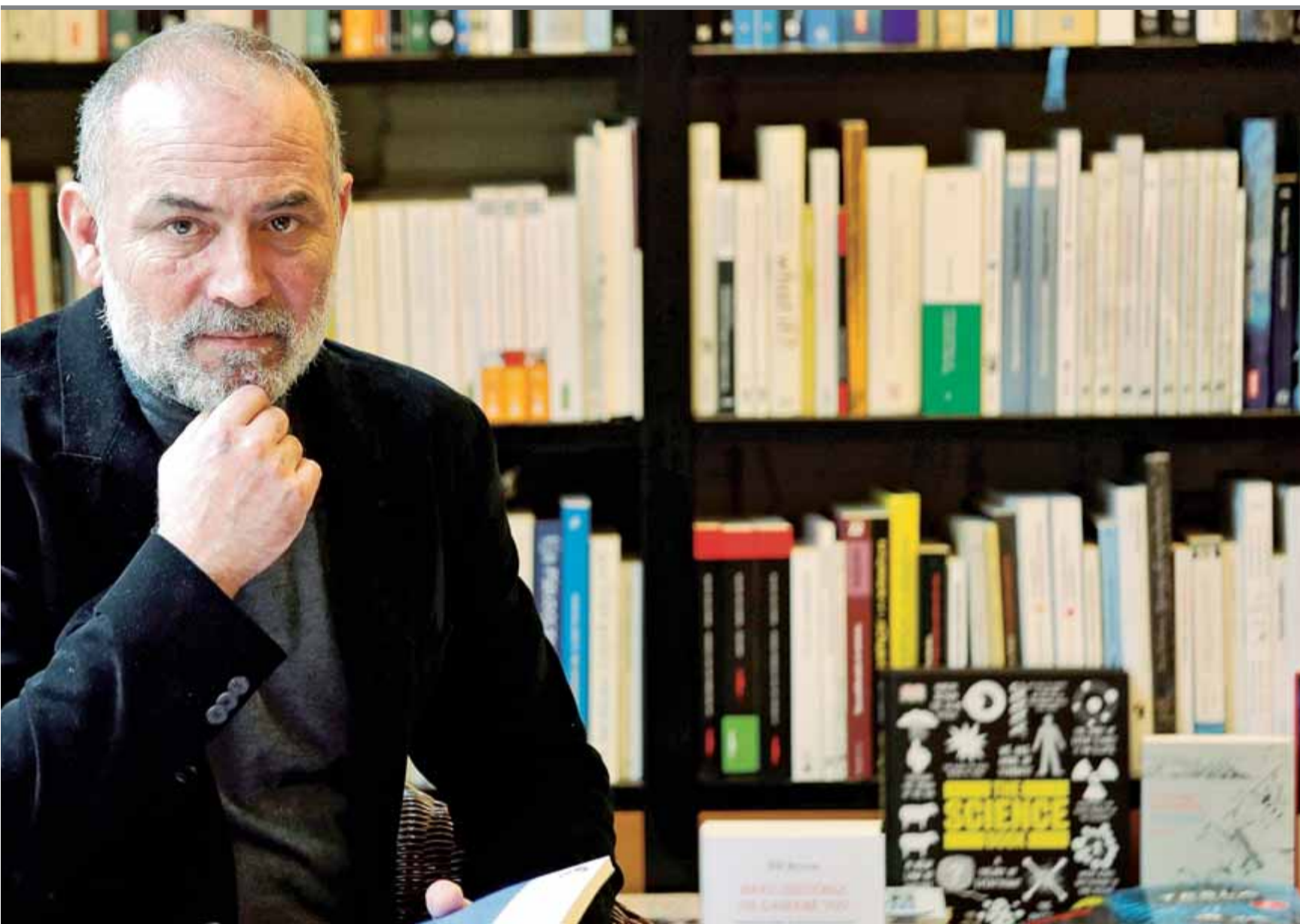
Jo sóc una persona molt obsessiva. De vegades, he explicat una mateixa història set o vuit cops. L'explico de bell nou, i *rima* amb les versions anteriors, i sempre hi ha alguna cosa nova. Sense memòria no seríem res. La memòria és moltes coses: per una banda, la rancúnia per tot allò que no hem viscut. Però també és la manera que tenim d'actualitzar el passat. Recorda allò que afirmava Agustí d'Hipona: “Només *no* hi ha una cosa, el present.” Som memòria i pressentiment. D'alguna manera, sí, la memòria és molt present en tot el que escric, com també ho són la idea del vell i la del laberint. Som una memòria que viatja cap a alguna cosa.

Per cert, ¿què són els ‘invents’, en un sentit asturià?

Els *invents* asturians són imaginacions. Com una mena d'hipòtesis parcials que es donen en un moment determinat sobre la realitat...

La coberta ens mostra una bella rajola blava i blanca, de Lisboa. Et permet recordar el poeta gallec Ramiro Fonte...

Ramiro Fonte era un excel·lent poeta gallec que va morir en aquesta ciutat on som ara, Barcelona. Jo hi mantenía una gran amistat des dels anys vuitanta, que va ser una època molt dura per a asturians i gallecs, per al re-

Xuan Bello en una llibreria de Barcelona
ANDREU PUIG

coneixement de la nostra cultura. Em produeix molta malenconia parlar d'ell. I m'agradaria poder afirmar que, malgrat que en Ramiro és mort, la seva obra continua viva. Però no ho tinc tan clar. A pesar de l'excel·lència de la seva poesia, no ho tinc gens clar...

“La limitació ens acosta a l'essencialitat”, escrius, tot parlant de la poesia. La lírica va ser la teva primera expressió, i sempre treu el cap en tot el que escrius. Però, de llibres de poemes, ‘stricto sensu’, en treus pocs...

Ara, justament, i al cap de tants anys, està a punt de sortir-ne un, que es diu *El llibru nuevu...*

Si no m'erro, ja tenies ‘El llibru vieyu’...
En efecte. I ara tindrem el *nou...*

En aquesta obra apareixen moltes ciutats. Però n'hi ha algunes que, bé que confesses que t'agraden molt, “amb prou feines perduren en nosaltres”. Com Santander, Xixón o... Barcelona.

Doncs t'he de confessar que no sé per què vaig escriure això. Reconec que ara, quan ho he llegit en català, m'ha sorprès. Perquè són –totes les que has citat– ciutats que m'agraden molt.

Ungaretti té aquell poema tan conegut sobre ‘els seus’ rius, ‘I fiumi’. Tu parles dels teus ponts. ¿Què tenen, els ponts, que t'agraden tant?

Des d'un punt de vista arquitectònic, el pont és una obra meravellosa. Crec que l'Estat hauria de parlar molt més d'arquitectura (de fet, no ho fa gens). Caldria invertir en talent, en ponts ben fets, per exemple, que

perdurin. I no pas en aquestes masses de formigó que fan malbé el paisatge. Un pont es construeix sobre el buit, sobre l'aigua que corre –per tant, sobre el temps–. Tu hi passes per sobre: quina bella metàfora de la vida!

I també et refereixes a les fonts...

Originàriament, aquest llibre era un catàleg de coses felices. Per això, hi havien de sortir les fonts, és clar. Intentava recrear coses

“Escric per nostàlgia de Déu. Jo, que sóc un ateu convençut!”

agradables. Una d'elles és un record llunyà, dels meus tretze o catorze anys, en què em veig perdut per uns prats, a Paniceiros. Aquell dia vaig trobar la boca d'una font, el lloc d'on brollava l'aigua, el punt concret on naixia el doll. I això ho vaig sentir a la mà!

“Un lloc, perquè existeixi realment, s'ha d'escriure a fi que algú el visqui en condicions”.

I tant! No en tinc cap mena de dubte. La literatura confereix memòria als llocs. Deia Baudelaire que el cor de la ciutat canvia molt més ràpidament que el cor dels seus habitants. Ell va viure en un París que canviava

constantment. Però ens hem de preguntar: ¿què seria de París sense Baudelaire? No seria el mateix, per descomptat. Com tampoc no seria el mateix la ciutat de Londres sense Dickens o Eliot.

T'imagines l'infern com un lloc... sense llibres.

I sense dones, i sense els altres. Allò de “l'infern són els altres”, de Sartre, és una estupidesa molt ben raonada. Què seríem, sense els altres? D'altra banda, tot el que escric ho escric per nostàlgia de Déu. Jo, que sóc un ateu convençut!

Xuan, ¿com tenim el Principat?

Astúries va escollir l'oblit. I, quan s'escull l'oblit, es cometen moltes injustícies. No veig la possibilitat que la meua llengua perduri més enllà dels que som ara. Podria ser que l'asturià es convertís en una llengua oficial. L'important és la voluntat de ser. I hi ha pobles que tenen la vocació de suïcidi. Unanimo assegurava que un d'aquests pobles era Portugal. Astúries n'és, clarament, un altre exemple. Quan el poble parla, té raó: llavors, si escull l'oblit, deu ser per alguna cosa. Poden, uns quants llibres, unes quantes persones, canviar el destí d'un poble? És una pregunta que els de la meua generació ens vam fer més de trenta anys enrere. Durant un temps vaig pensar que, si escrivíem per al món en la nostra llengua, ho fariem possible, que seríem capaços de canviar alguna cosa. Vam canviar, sí, alguna cosa, certament. Però no sé si ens en sortirem. Ara mateix no sóc gaire optimista respecte al futur de la meua cultura. *